

*Дубинська І.**

ПРИЧИНИ КИТАЙСЬКО-В'ЄТНАМСЬКОГО КОНФЛІКТУ НАПРИКІНЦІ 1970-Х – ПОЧАТКУ 1980-Х РР.

Всередині 70-х років китайський уряд був занепокоєний здатністю США бути в перспективі серйозним конкурентом КНР у східноазійських справах. Ще більш настороженим було відношення Пекіну щодо ідеї «колективної безпеки» в Азії, спроби реалізації якої могли тлумачитись як прагнення СРСР заповнити вакуум після виходу США з регіону. На цьому фоні підозри Китаю були викликані також і діями В'єтнаму, який був явно орієнтований на Москву. Ханой, зі свого боку, відчував зростаючу недовіру стосовно Пекіну, особливо після того, як у 1974р. китайські війська, користуючись слабкістю східно-в'єтнамських сил, захопили декілька островів архіпелагу Спратлі, які Ханой і Сайгон вважали в'єтнамською територією. Намагаючись виключити можливість захвату Китаєм інших островів цієї групи, війська ДРВ в квітні 1975 р. окупували більш значимі з тих, що залишились.

Особливо болючим питанням китайсько-в'єтнамських відносин була ситуація в Камбоджі. В'єтнамський уряд, керуючись ідеєю Хо Ши Міна щодо об'єднання трьох країн Індокитаю в єдину комуністичну федерацію, розраховувало перетворити Лаос і Камбоджу в своїх молодших партнерів [1]. З лаоським урядом, який вже давно знаходився під в'єтнамським впливом, проблем не виникло, а от нове камбоджійське керівництво насторожено сприйняло пропозиції Ханоя щодо об'єднання в'єтнамських та камбоджійських збройних сил та щодо проведення спільної зовнішньої та економічної політики. Позицію «червоних кхмерів» підтримували в Пекіні. Передбачивши можливість зростання суперечок з КНР, в'єтнамське керівництво зробило спробу їх уникнути. У вересні 1975 р. генеральний секретар ПТВ Ле Зуан відправився до Пекіну з офіційним візитом протягом якого зустрічався з Мао Цзедунем. Але переговори закінчились невдало. В'єтнам відмовився підтримати запропоновану китайською стороною тезу про засудження гегемонізму і не погодився з наданою Китаєм оцінкою наслідків «виходу» США з ПСА.

Я вважаю за потрібне звернути увагу на поїздку Ле Зуана в Москву, в жовтні того ж року. В'єтнамська сторона повністю підтримала Гельсінський акт і політику розрядки в цілому (яка протягом довгого часу засуджувалась Ханоем та Пекіном, як змова з метою розколотися соціалістичний світ та послабити національно - визвольний рух). Москва зі своєї сторони обіцяла збільшити допомогу В'єтнаму в 1976-1980 рр.

У Китаї на радянсько-в'єтнамську солідарність відреагували заявою про претензії на весь архіпелаг Спратлі (листопад 1975р). У відповідь на це в'єтнамська сторона опублікувала карту, на якій о-ви Спартлі та Парасельські були позначені як частина в'єтнамської території [2].

Однак, на мою думку, головним джерелом непорозумінь була Камбоджа. Оскільки Китай з моменту перевороту 1970р. в Камбоджі активно підтримував союз Н.Сіанука з «червоними кхмерами», а СРСР, визнавши Лон Нола, обмежувався виявом формальної солідарності з камбоджійським урядом у вигнанні, отже вплив КНР на опозиційні Лон

* студентка 4 курсу відділення «міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Шинкаренко Т.І.

Нолу сили був переважаючим. Не дивно, що після приходу до влади в 1975р., камбоджійські комуністи зберегли орієнтацію на Пекін. Камбоджа приєдналась до Китаю у за-судженні гегемонізму та почала отримувати від нього військову допомогу. КНР була єдиною країною, від якої новий уряд погоджувався її отримувати, оскільки його принципом була опора на власні сили.

Відносини між В'єтнамом та Камбоджі складались не сприятливо в тій мірі, як камбоджійський уряд відмовлявся від зближення з СРВ на в'єтнамських умовах. Ситуація ускладнювалась територіальними спорами, пов'язаними з тим, що адміністративні кордони, встановлені у 1939р. за часи Французького Індокитаю, не відображали природного рельєфу на місцевості. До того ж були й історичні нашарування: Камбоджійські претензії на Кохінхіну, яка колись була частиною Камбоджі; в'єтнамські прагнення об'єднати нечисленний камбоджійський етнос з 50-ти мільйонним населенням В'єтнаму. До цього слід додати нещодавні спогади про женеvські угоди 1954р. , коли В'єтнам погодився із розпуском збройних формувань камбоджійських комуністів та встановленням в Камбоджі влади Н.Сіанука, в перші ж роки правління якого (1954-1959 рр.) десь 90% камбоджійських комуністів було знищено[3].

Прикордонні сутички, які виникли між камбоджійськими та в'єтнамськими силами у 1974р., до 1977р. почали переростати у зіткнення за участі важкої техніки, а у грудні 1977р. між країнами було розірвано дипломатичні відносини. Конфлікти продовжувались, погрожуючи перерости у повномасштабну війну. При цьому у східних районах Камбоджі залишались в'єтнамські війська. Незважаючи на спроби КНР вмовити В'єтнам та Камбоджу на переговори, сторони займали жорстку позицію. Ханой наполягав на встановленні «особливих» відносин між трьома індокитайськими країнами, а Пномпень вимагав виводу в'єтнамських військ зі своєї території та політичного визнання його незалежної зовнішньої політики як попередніх умов нормалізації відносин з СРВ.

У 1978 р. Напруга зросла через те, що СРСР почав збільшувати поставки військової техніки В'єтнаму, а КНР — Камбоджі. Можливо, якщо б Москва спромоглася встановити більш конструктивні відносини зі США та КНР у східно-азійських питаннях, вона не почала б так активно підтримувати прагнення В'єтнаму і було б можливим стримати конфлікт. Але у листопаді 1978р. був укладений радянсько-в'єтнамський договір про мир і дружбу, який зафіксував готовність СРСР надавати підтримку В'єтнаму на довгостроковій основі. Це знову викликало підозри КНР, до чого ще додалась проблема етнічних китайців, вигнаних з СРВ під приводом розпочатої у 1978 р. кампанії по боротьбі з капіталістичними елементами(торговцями, дрібними підприємцями), основна частина яких належала до китайської меншини.

Отже, описані вище події , на мою думку послуговували вторгненню СРВ в Камбоджі ,що було сприйнято Пекіном не просто як спроба ліквідувати основу китайського впливу у ПСА, а ще й як крок до формування під керівництвом В'єтнаму нового блоку, орієнтованого на СРСР. Подібним чином події були інтерпретовані і Вашингтоном.

Китайська акція навряд чи досягла своєї мети в тому сенсі, що СРВ зберегла домінуючі позиції в Індокитаї і фактично перетворила Лаос і Камбоджу в зону свого військово-політичного контролю. Разом з тим, не стільки сам конфлікт з Пекіном, скільки дії США та СРСР під час його розвитку показали, що жодна з великих держав не хоче перетворення В'єтнаму на регіональний центр сили, який колись почав би прагнути до проведення лідерської політики.

Література

1. Duiker, William J. China and Vietnam: the Roots of Conflict. Berkeley: University of California Press, 1986. p. 298 .

2. Chang, Paomin. The Sino-Vietnamese Territorial Dispute // *Asia-Pacific Community*. 1980. N 8(Spring).p.143-147.
3. Яковлев А. Г. Международно-политическая стабильность в АТР и Китай // *Проблемы Дальнего Востока*. 1995. N 5. с. 3-9.